ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: . . ф. 12 или 30 дин.
на по године: . ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или $7^1/_2$ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом

Претплата и огласи шаљу се на администрацију, а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају.

Број 58. У Новом Саду, у суботу 20. маја (1. јуна) 1895. Год. XI.

ТРЗАВИЦЕ У АУСТРИЈИ.

У Аустрији се комеша. Гроф Тафе тешко да не ће постати добар пророк. Кад је тај државник пре годину и по отступио и кад је његово место заузео кнез Виндишгрец, гроф Тафе је тада рекао: „Нова влада живиће само две године“. Није јој дужи рок дао. И као да ће се пророчанство Тафеово испунити, јер се кабинет Виндишгрецов јако љуља. А и иначе су прилике у Аустрији толико замршене, да се аустријска влада сваког часа може преко каквог камена стрмоглавити.

Највећа тешкоћа је у реформи изборног реда. Одбор, који је изаслан, да нацрт новог закона изради, свршио је свој посао, али тај рад никог не задовољава. Мањим порезницима и раденицима по том нацрту, уступљено је једно 15—20 посланичких места. Но владајуће странке боје се за свој посед, и хтеле би да се осигурају. Као што је познато, владина странка почива на коалицији, у којој су: Пољаци, конзервативни Немци и уставни или либерални Немци. Опозиција пак састоји се из антисемита, немачке народне странке и младоческе странке.

Немачки конзервативци, који се налазе у Хохенвартовом клубу, траже, да сељаци буду у новом изборном реду сигурни. Немачки сељак је конзервативан, кога воде попови и аристократе, а ти сачињавају језгро конзервативне странке, у којој су и Словенци и Далмативци. Они немају ништа против тога, да се право изборног реда прошири, али се труде, да то не буде на њихов рачун. До сад су немачки конзервативци били компактни, двору су безусловно одани, па није чудо, што је тешко произвести оно, што би ту странку ослабило. Та и сам начелник данашње аустријске владе по свом политичком уверењу припада тој странци!

Уставоверна странка је у врло рђавој кожи. Она је била више година на влади, па се јако истрошила. Многе друштвене слојеве је за увек отуђила од себе. Она је донела школски закон, који искључује утицај црквени из школа, уништила је конкордат с папом и због тога је изазвала мржњу попова и клерикала. У народно-економским питањима придржавала се теорије такозване маншестерске школе, која проповеда слободу трговине и промета. Држава нема права, да заштићује слабије. У слободној утакмици лежи напредак, а у том сукобу интереса победиће онај, који је јачи и задовољнији.

Ако ова теорија може лепо да изгледа, кад се примене на практичан државни живот, па кад се конзеквентно провађа, може да буде од грдне штете, јер читави друштвени редови могу да клону у такој неједнакој борби. Међутим уставоверна странка, док је била на влади и *злоупотребљавала* је ту слободу. У тој странци су већином богати трговци, фабриканти и Јевреји. Она господари скоро у свима великим новчаним заводима и има у рукама скоро све бечке листове. Приграбила је два најмоћнија фактора, штампу и новац; и с њима је хтела вечито да господари у Аустрији. Но против ње дигло се огорчење мањих трговаца и економа, сиромашнијих лекара и адвоката; чиновници и професори су такођер против ње. Гроф Тафе јој је задао први удар и од оног доба једнако пада. Та странка хтела би такођер да се сачува у свом поседу; она има и таких захтева, који су неправедни, али без којих она не може да буде, ако хоће да живи. Она је растројена, слаба и збуњена, те се не да ни сравнити с конзервативном странком.

Трећа странка у коалицији су Пољаци, који су удружени, те су јаки. Она нема другог страха, него да изборно право не буде на сувише широком базису, да буде везано уз плаћање мало знатнијег пореза. Ако би изборно право било сувише пространо, могли би се провући Русини, који би могли да сметају оној севласти Пољака у Галицији.

И сад треба створити изборни ред, који ће задовољити све ове прохтеве и опет да води рачуна о захтевима новог времена, да се и сиромашнији сталежи увуку у изборнике! Такав је посао скоро немогућ, и у том хаосу може се родити нова криза у Аустрији.

Опозиција у бечком царевинскоме већу није тако слаба, као што изгледа. Ту су немачке антисемите, који једнако расту и сузбијају уставоверце. То је јака странка, која продире као нека бујица. Она је већ и Беч освојила и лако се може случити, да за бечког градоначалника буде изабран антисемита. Даровити др. Луегер вођа је те странке.

Поред антисемита јачају и немачки народњаци, *који се отворено одричу Аустрије.* Немачки народњаци и не крију да им је циљ, да се немачке аустријске провинције присаједине Немачкој, како би се уједињење немачког народа довршило. Против те странке живо ради чиновнички апарат, па ипак она непрестано расте и сваким даном бива јача.

Велику снагу развијају и Младочеси, који у овом тренутку имају за собом скоро цео чески народ и који стоје у непробојним редовима.

Против овако *јаке* опозиције треба да се бори онако слаба коалиција, која је састављена из самих противности! Да богме, да је влади тешко одолевати опозицији, кад нема искрене савезнике. Свака странка у коалицији гледи, како ће од владе нешто очупати. За опште интересе, за целину нико се не брине.

Стога су одношаји у Аустрији тако растројени, да сваког часа може пасти министарство. Коалиција се љуља и због тог, да ли ће се у буџету одобрити трошкови за једну нову словеначку гимназију. Уставоверци су против те гимназије, а конзервативци се заузимају за њу. Овај мали пламен може запалити читаву зграду. *Аустрија је слаба, јако слаба, и у тој слабости лежи јачина Угарске.* Док су овако неуређени одношаји у другој половини монархије донде ће садашња владина странка у Угарској бити господар ситуације. —

Као што видимо, Аустрија је на прагу једне нове кризе. Но томе се не треба чудити. Тамо се и онако живи од данас на сутра.

Финансијско стање у Србији.

Чеда Мијатовић, познати српски финансијер, послао је београдском „Трговинском Гласнику“ један чланак, у ком се одлучно изражава против тога, да Србија редуцира интерес или капитал својим кредиторима. У опште, противан је оним мерама, које би мирисале на банкротство. После тога, Мијатовић ређа, шта би сад требало радити.

Ево, шта он мисли:

„1. Пошао бих са гледишта, да је државни кредит Србије заједничка тековина, заједничко благо свих Срба, без разлике партије, и да сви Срби имају подједнаки интерес, да се тај кредит сачува неокрњен. Сазвао бих на поверљиву конференцију све знатније људе из све три партије, као и знатније људе, који су ван партија. Претресао бих с њима искрено и свестрано финансијску ситуацију и све методе и начине, који су предложени или се још предложити могу, и покушао бих, да дођем до споразума у томе, којим путем да идемо, те да као разборит и поштен народ изиђемо из ове кризе. А пре свега, та би конференција — која би представљала све политичке групе, цвет интелигенције и политичке свести српске — имала да донесе ове резолуције:

1. Питања државног кредита Србије стављају се ван сфере партијске борбе.

2. Сви политички људи, чланови те конференције, обвезују се, да потпомажу програм, којим би Србија изишла с поштеним и светлим образом из садашње кризе, што предпоставља савршено лојално понашање према нашим кредиторима.

3. И сама мисао на силне какве конверзије или и самовласне редукције, без лојалног споразума с кредиторима, одбија се као недостојна једног поштеног народа, какав је српски свагда био и свагда мислио да остане.

Оваква конференција, с оваквим одлукама, створила би министру финансија нов темељ, са кога би с правом могао да захтева бољу цену новим српским облигацијама. Она би разбила сумњичења и страховања, која данас на новчаним пијацама светским владају у погледу на српски кредит, и која су у многоме узрок ниским курсовима наших државних облигација.

II. Ојачан одлукама такве конференције, ја бих се обратио групи банака, на челу којој стоји Отоманска Банка у Паризу. Понудио бих јој, да ступимо у споразум о томе: како да се осигура тачно и потпуно плаћање купона кроз, рецимо, један низ од 3 до 5 година, почем постоје основани изгледи, да ће развој наших

ЛИСТАК

NOUS NOUS SOMMES BIEN AMUSÉS.

(Политичка козерија.)

Када се друго царство у Француској скрхало под теретом својих грехова и недаћа, питао је неко принца Мирата, да-ли га је жао за царством. Вазда жовијалан, одговорио је Мира са резигнацијом једнога стојика и нигда непомућеном веселошћу једнога бонвивана: „Ah, c' est égal, nous nous sommes bien amusés.“ А то ће српски рећи: Свеједно, бар смо се добро забављали. То је био прави философ! Он је заборавио на све оне недаће, несреће и ударе, којих је тако пуна историја другога царства, па је у драгоценој кутијици успомена сачувао само успомене на оне разноврсне забаве, којих су листови историје другога царства тако раскошно били испуњени. Само је један модерни државник налик на Мирата, бар што се тиче жовијалности, а то је Тафе. И Тафе је певао, када је падао. Управо истину рећи — док је владао, имао је толико кубура (јер је тешко *играти на врху* државне управе), да му није било ни до смеха, ни до певања. Падајући — пропевао се. Питао га је на име неко, да-ли га је жао, што је пао, а он је као одговор отпевао познату ону арију из „Fledermaus“-а:

„Glüklich ist, der vergisst,
Was nicht mehr zu ändern ist“.

Али куда сам се ја део? Може још когод помислити, да хоћу да састављам статистику државника, који се падајући смејали, и оних опет, који су плакали. Не кажем, да то не би било интересантно, али ко ће опет знати, је-ли ко плакао или није, када се опраштао са фотељама, што власт значе? И шта је н. пр. радио Светомир Николајевић, када је падао — Светомир, чија је владавина оставила за собом једно неувело дело: књигу Јована Ђорђевића „Српско-мађарско пријатељство“, (јер да није било Светомира, не би било ни те књиге?)

Не, не, да се вратим на ствар. Чули сте ону анекдоту о Мирату. Није ништа ванредного у њој, и она ми се опет за то допала. А допала ми се нарочито за то, што сам је читао, па се у читању и нехотице сетио — Србије. Јер верујте, данас ни једна земља не стоји тако зло, као Србија, и опет за то ни у једној нема толико прослава, парада, јубилеја и т. д. као у Србији.

Реците по души, јесте-ли последњих година узели који број страних новина, а да није било у њима телеграма из Србије? Нисте, јелте? А какови су били ти телеграми? Данас се телеграфира, да је наступила министарска криза, сутра се та вест демантује, како би се прекосутра могло јавити, да је краљ примио оставку досадањега (рецимо реакционарнога) министарства, па именовао ново министарство, (рецимо: ултра-радикално). Четврти дан читав низ телеграма. Шта је то? У Београду је била свечаност: топови су пуцали, војска дефилирала, служба се служила, митрополит говорио, новине су изишле у свечаноме руву, после подне играло се коло, варош је била окићена, у вече свечана престава у позоришту, осветљење, бакљада! . . . Ви за часак застанете, па се питате: коме се то све чини у почаст? Да-ли ту почаст чине краљу Београђани? Та он је недавно говорио у Паризу: „волијем бити овде у Паризу жоке, него у Београду краљ,“ а Београђани су опет желели: „бар да остане, где је, да се никада не врати.“ Да-ли ономе краљу, чије су ненаситиме материјалне претензије и вечите финанцијалне мизерије — праизвор свега данашњег зла у Србији?

Но читајте само даље телеграме:

„*Београд x* дана, *y* месеца. Јучерашња свечаност завршена бакљадом. Учествовало многобројно грађанство. Одушевљење неописано. Са сузама радости у очима захвалио је краљ „верним својим Београђанима“ и рекао, да се поноси, што је Београђанин! Ту је одушевљење достигло врхунац. Усклицима: „живео нам Господару“ није било краја. Док ово телеграфирамо, Београд плива у радости.“

Само две примедбе. Овај краљ, што све јеца од радости, када говори о верности драгих му Београђана, и што се поноси, да је Београђанин, то је онај исти краљ, што би мењао свој скиптар с „рајтпајчном“ париских жокеа; а овај добри, благодарни, одушевљени народ, што хоће из коже да изађе од лојалности и одушевљења за краља, то је онај исти народ, који му је желео, да се и не врати из Париза. И што је најлепше, и Београђани знају, шта им је краљ говорио у Паризу и краљ зна, шта му Београђани желе, па опет за то, када се састану, а они онако ласкају једно другоме. На такој искрености, на такоме моралу почивају све те славе и прославе, о којима се толико пише и телеграфира.

Таких ћете телеграма вазда наћи по новинама, јер у Србији сваки час ево прослава или јубилеј, а они телеграми, које новине доносе у времену између једне прославе до друге, доносе на изменце вести о кризама, превратима, дуговима и т. д и онда опет бруји жица из Београда о каквој прослави, јер у Србији све се слави и осветљује. Краљ се раставља с краљицом, и да замаже очи „верних Београђана“ даје Србији нов устав — бакљада! Износи се на јавност Пашићево писмо Сукнарову — бакљада! Извађа се државни удар — бакљада!

Те бакљаде имају у Србији двоструко значај. Оне значе пристанак народни на догађај, због кога се бакљада приређује, а друго још га боље *осветљују* пред Европом. Него, нема ту ово, оно, него нека цела Европа види!

Али ни онда, када по новинама нема телеграма о парадама и прославама у Србији, ни онда није мирна пучина прослава, или да се оканемо фраза, па да рекнемо јасно и разговетно, и онда има у Србији прослава, само што о њима не пишу светски листови; то су — приватни јубилеји. Рецимо, тамо на граници према Арнаутлуку има какав ђумругџија. Хтео би човек да аванзира или бар да своје заслужне груди окити каквим орденом. Само како да дође до тога? Приреди јубилеј, рецимо, свога „петогодишњег скромног службовања.“ Лете честитке, лете писма, жица ради, песме се певају у славу „слављенику“, и за кратко време ево одиста стиже аванзма, или бар парченце ордена.

Србију разно зову. Кажу, да је нестална, а овамо нема земље сталније у несталкости, него што је Србија. Немци је н. пр. зову земљом свињских трговаца, Енглези земљом, где се тражи благо цара Радована, други опет земљом из-

финансијских извора, нарочито монопола и царине, најдаље у року од пет година довести српске финансије у стање, да саме својим средствима, без стране помоћи, подмирују купон. Држим, да група ту понуду не би могла одбити, јер би онда скинула са српске владе и узела на себе велики део одговорности за све могуће последице. Ако би група тражила, да се таква операција изврши у облику и у вези с делимичном унификацијом и конверзијом, ја бих и на то пристао. Пристао бих за то, што је ствар по себи добра, што би делимична конверзија отворила пут коначној конверзији целокупног нашег дуга државног и што би се многе од незгода, које су се Вукашиновом уговору пребацивале, могле уклонити клаузулом: да Србија задржава себи право, да и те конвертоване 4%-нтне облигације већ после 10 година може исплатити, ако то за добро нађе. Наравно, све зависи од курса. Овај би сад већ могао бити бољи, но онај уговорени крајем прошле године. Бољи већ и за то, што су се у Србији појачали елементи стабилности, што су и Његово Величанство краљ својим непоколебљивим поверењем у садашњи кабинет и народ својим изборима за скупштину дали несумњива доказа, да желе сталност владе и политичких односа. Са свим је природно, да се одјек те стабилности и срећености односа јави и у бољим ценама српских облигација. А ја не сумњам, да би и конференција, какву предлажем, с резолуцијама о којима сам напред говорио, допринела к поправци курсова наших.

А обратио бих се у првој линији нашој групи (париска Отоманска Банка, берлински Ханделс-Гезелшафт, бечка Лендер-Банка) из ових разлога:

1. Што -- противно назорима, који се у последње време по нашим листовима шире — ја налазим, да је та група учинила Србији до сада већ знатне услуге.

2. Што та група има тако рећи свог личног интереса, — много живљег, но ма која друга могућа група, — да одржава српски кредит на што је могућно већој висини, и да потпомогне Србију, да што скорије своје финансије у ред доведе.

3. Што знам из досадашњег нашег искуства, да је врло тешко, да не кажем баш немогућно, побудити неку другу банку првога реда, да прихвати наше послове. Међу великим новчаним заводима влада у неку руку дух еснафски, па из призрења према нашим досадашњим банкама, ниједна велика банка не ће хтети да прихвати финансиску операцију, на коју би наша стара група рефлектовала. Ми би се морали обратити на банке и заводе другога реда, који би истина имали мање еснафских обзира и куртоазије, али и у опште мање скрупула.

4. Што знам, да је група париска још пре састанка наше Народне Скупштине воља била, да у погодби потписаној с г. Вукашином, ако буде потребе, учини неке измене и концесије. То знам отуда, што су, приликом мога бављења у Паризу у марту месецу, париски чланови Синдиката изјавили жељу, да чују моје мишљење о потписаном уговору, што сам им ја, искупљеним у Отоманској банци, казао шта мислим и нарочито да мислим, да се уговор такав какав је не ће примити, него да треба да буду спремни, да неке чланке напусте сасвим а неке измену, и што су ми они тада изјавили, да на неке од оних измена, које сам им напоменуо могу радо пристати. Истина је, да су ми рекли и то, да у цени не могу концесије правити; али данас су прилике у Србији на боље измењене и држим, да није немогућно, да се и цена боља добије.

Ја сам савршено убеђен, да садашњи министар финансије има врло добре изгледе, да успе, да тачно и потпуно плаћање купона кроз неколико година обезбеди споразумом с нашом досадањом групом, било на новој и простијој основи (без мешања с унификацијом и конверзијом, што је за овај мах боље), било на основу делимичне унификације и конверзије.

Ако у томе, противно сваком очекивању, не би успео, остало би нам, да покушамо то обезбеђење ван наше досадашње групе.

Ако ни у томе успели неби, онда нам остаје, да наступимо на пут лојалног и непосредног споразума с кредиторима нашим за привремени један аранжма. Шта би и како би у том случају ваљало радити и сувише је рано, и како ја мислим сасвим излишно, још сада јавно претресати. Излишно за то, што је готово сасвим извесно, да ће министар финансије наћи начина, да осигура исплату пунога купона не само за ову, него и за још коју годину, док разноврсни тек створени финансијски извори наши не почну давати приходе довољне, да без дефицита покрију сав расход државни. Ми нисмо далеко од остварења равнотеже у нашем буџету. С тога би по сто пута жалосније било, да баш сада и на догледу тога остварења прибегавамо тако очајничким и тако фаталним мерама, каква је самовласна редукција интереса.“

Нови Сад, 19. маја 1895.

— **За пострадале Шајкаше!** Доцкан за овај број добили смо један списак имена оних племенитих прилагача, који су преко новчаног завода у Ковиљу послали прилоге за пострадале Шајкаше. Ово је други списак, који ће изићи на јавност.

Морамо отворено рећи, да се наш народ доста слабо одазива према оној великој и страшној несрећи, која је снашла нашу браћу Шајкаше. У први мах се није знало коме да се шаље; међутим сад се зна; прилоге скупља: политичка општина у Жабљу, „Задруга за међусобно помагање и штедњу“ у Ковиљу и „Прва тителска штедионица“ у Тителу. Имена прилагача ће се обнародовати и у нашем листу.

Невоља је велика, која је снашла нашу браћу Шајкаше. Наш је народ милостива срца и дарежљиве руке; он зна шта је јад и беда, па не би требало, да овом приликом буде хладан и леден. Сваки и најмањи прилог ће добро доћи. Прилози из Новога Сада послати су преко бачке жупаније, но ми мислимо, да је боље и практичније прилоге директно слати у Шајкашку, као што су Сентомашани урадили.

Помозимо дакле нашој браћи Шајкашима, који нашу помоћ тако јако требају! Невоља је захватила већином нашу браћу Србе, те нам је двострука дужност, да им помогнемо.

Најзгодније би било, да поједини родољуби скупљају прилоге по својим местима, као што се до сад увек радило, кад нас је каква несрећа снашла

— **Румунски црквени сабор.** Румунски црквени сабор довршио је свој рад. Између осталог рада одлучио је, да протестује против политично црквених реформама, које вређају основно учење наше православне вере.

Наша браћа Румуни лепо свршују своје послове, а нама се не допушта, да то исто радимо.

— **Све лепше!** Страни листови донели су вест, која се међутим из Београда побија, да је осим оног уговора о конверзији српских дугова, који је изнешен пред српску скупштину, постојао још један „тајни“ уговор. Ако је тај тајни уговор заиста постојао — шта ли је Боже мој у њему стајало?! Но и ако не постоји, жалосно је, да се таки гласови у ово време по страном свету протурују, и што је још жалосније, да се тамо тим гласовима — *верује!*

— **Босна у делегацијама.** Како јавља бечки „Parlamentär“, ових делегација доћи ће поново на дневни ред аграрно питање у Босни, а потакнуће га, као и лане, чески делегати. Особиту улогу у том питању игра дубички начелник Рагиб бег Цинић, који поседује села Драксенић, Градину и Демеровац уз обалу реке Уне и Саве, под градом Дубицом. Тај велепоседник је својевољно ускратио својим сељацима употребу пашњака, којом су се служили од памтивека тако, те су ти сељаци, што се већим делом баве тимарењем блага и свиња, готово довијани до просијачког штапа. У своме праву повређени сељаци, обраћали су се на Кучеру, затим молбеницама и брзојавима на Његово Величанство, а кад су молили у општини за решење, ставише их у затвор. Приповеда се, да има и других случајева. И још се каже, да је Босна сретна земља!

Политички преглед.

— **Мађедонија.** Као што „Келн. Нов.“ јављају, и у Мађедонији се узрујао народ, коме непрестано лебди пред очима судба Јермена. Од тога, како ће се решити судба Јермена, зависи даље владање Мађедонаца. Мухамеданци су приметили узрујаност Мађедонаца и са стрепњом очекују догађаје, који могу наступити. Не треба се дакле ни најмање чудити, ако у најближем времену, чујемо, да је и тамо до покоља дошло.

— **Бугарска.** Истражна комисија, коју је собрање, у познатој Стамбуловљевој ствари, наименовало, за који ће дан свршити свој рад. Чланови исте комисије не говоре ништа о скупљеном материјалу против Стамбулова, већ све држе у тајности, док не дође час, када се Стамбулов имао буде преслушавати. У истражној су комисији све најзнатније партаје собрања заступљене и закључци су једногласно донесени. У овој истражној комисији играју главну улогу председник исте, Молов, и двојица посланика: Попов и Вечев. Први је био пре неколико година министар за јавну наставу, а ова друга двојица су књижевници и уредници најпопуларнијих и најупливнијих листова. У кругу посланика собрања је ова афера произвела велику узрујаност, и они су исто тако као и истражна комисија за то, да се Стамбулову никако не допусти, да из земље одпутује, шта више, они изјављују да ће, за случај, ако се Стамбулову изда путни лист за иноземство, наступити пад владе. У истом се смислу изражава и већина бугарских листова.

— **Русија.** Руски лист „Народ,“ који у Женеви излази, донео је адресу, коју су пре кратког времена руски сељаци управили на цара Николу II. Међу осталим у овој се адреси и ово навађа: „благодарни руски народ, који је милошћу ваших предака од робова земљеделцима, а од јобађа грађанима постао, увидео је, да за њега наступају бољи дани, још онда, док сте Ви престолонаследником били. Ваше смело путовање по свету, а особито путовање у Сибирију, коју, од њеног заузећа, још ни један члан царске породице није посетио, потврђује наду руског народа, коју у Вас полаже. Усрећени еманципирањем сељаштва, које је цар-ослободиоц спровео, слободни смо ми сељаци, који смо по броју најпретежнији у Русији и који смо узданица руског престола, наше гласове сјединити са гласовима остали сталежа, и замолити вас, господару, да нас од престола вашег не удаљујете, јер је самопрегоревајућа верност руског сељаштва, према цару и престолу, непобитно доказана. Уједно Вас молимо, господару, да нам, као и заступницима осталих сталежа, пружите могућност и право, да у свима питањима, која се нас тичу, можемо наше мњење непосредно подносити. Напослетку, господару, молимо вас, да нам не одбијете нашу најискренију молбу: да допустите, да се и народ може на вишим заводима изображавати и тиме му пружите могућност, да и он на социјалном пољу држави користи.“

— **Енглеска.** Енглеска доња кућа, одгођена је због Духова до почетка јула. Кабинет Росберијев се дакле одлучио, да апелује на народ. Није му преостало ништа друго, ако неће да отступи. Очекује се у најкраћем времену краљичина про-

---

ненађења. Све то стоји, али је све то једнострано, јер не карактерише *потпуно* „Српски Пијемонт“. Где су остале српске прославе и јубилеји? Где-ли ордени? Где толики министри и жеђ за министарским столицама? Све су то шпецијалитети нове Србије.

Тако матора држава, па има само четири ордена и једно двадесет медаља! (И први Април има своју медаљу). Куда се год окренете о каквој свечаности, очи да покварите од сјаја ордена. А знате зашто? Јер су Срби најдемократскији народ у Европи, а демократизам се тек не да замислити без ордена. Има у Београду један, телом мали државник, који има девет звезди, тако да их не може да смести на своје малено тело. Знате како он иде на прославе? Четир звезде мете на груди, четир на леђа, а девету на цилиндар. У Србији има сваки други човек орден, а у Европи сваки пети српски орден. И пештански хотелије Маршал има таковски орден а рецимо Момзен за цело нема српскога ордена; судећи по томе, Маршал је већи и знаменитији од Момзена.

Питао се пре неко: колико има у Србији људи, који нису још били министри? Није их нашао. А колико их има што не желе, да буду? Нема ни једног. Знате ваљда за ону причу о професору и ђаку: Био један професор, па имао ђака, што га је служио, јер треба да знате, у Србији је леп обичај, да сиромашни ђаци служе грађане, (раде најпростије послове, као и обичне слуге), па се тако издржавају. Дакле, тај ђак очисти једаред ципеле своме професору и унесе у собу. Професор погледа ципеле, па ће тек своме „слузи“: боме си их данас рђаво очистио. А ђак (хоћу рећи, „слуга“) ни пет, ни шест, већ: „Ао, чекај, док постанем министар просвете, осветићу ти се за то.“

Отимају се људи о министарство, а овамо је веће чудо, (а можда и слава) не бити у Србији министар, него бити. Тамо се министарски фотељ вечито љуља. Сваки министар, пре него што постане министар, он се већ љуља. На пример Стева Д. Поповић. О томе човеку знам, да сам недавно читао две новости: да је постао министар финансија, (јер је педагог) и да је захвалио. Али да ме убијете, не знам, је-ли прво поднео оставку, па је онда именован, или је прво именован за министра, па је тек онда поднео оставку. Но како било, да било, он министрује — бар у овај мах док ово пишемо. Кад се овај рукопис буде штампао, можда ће Србија већ имати другог министра финансија, јер у њој је сваки час министарска криза, она је сваки час „богатија“ једним министарством. А кад се обогати једним новим министарством, онда се одмах обогати и безбројем пензионованих и отпуштених чиновника, легионима нових, (већином неспособних) чиновника и безбројем изјава, у којима често читава села изјављују, да су партије, којима су дотле припадали, себичне, да не желе народу добра и т. д., те ови честити политичари објављују urbi et orbi, да прелазе у владину странку, јер она „једина има пред очима добро престола и народа“.

Дошао један Француз у Београд у госте једноме своме пријатељу. Пошли да се шетају по Београду. Београђанин скида до земље капу једноме господину, (наравно с розетом у рупици од капута). „Qui est ce monsieur?“ „C' est le ministre du commerce“. (Ко је овај господин? То је министар трговине). Иду даље. Београђанин се опет јавља. „Ко ти је то опет?“ пита Паризлија. „Monsieur X. ancien ministre des finances“. (Госп. X., бивши министар финансија). Иду даље. Пролази један млад човек. И опет јављање. „Ко ти је опет то био?“ — „То је знаш госп. У. Млад човек. Врло способан. А, тај ће за цело бити временом министар“. „Благо вама Србима, рећи ће Паризлија, ви се сви делите у бивше, садање и будуће министре“.

Колико те вечите промене у министарствима импонују Европи, најбоље се даде видети по овим стиховима, које је неки нови Гете спевао и које ћете чути у оним узвишеним храмовима уметности, што се зову орфеум. Са *тих* дасака, што значе свет (али какав?) ево се годинама већ пева са подсмехом:

„Ah, in Serbien, ah, in Serbien,
Es ist leicht,
Minister sein“.

Одиста, када човек види све те параде и ордене по Србији, рекао би, да је Србија најсретнија земља на свету, у којој тече мед и млеко, па тек када види онај безброј имена српских министара, морао би помислити, да се у Србији води најбоља политика на целоме шару земаљскоме. Ах, али све су те параде, сви ти ордени и достојанства само горке обмане, којом Србија обмањује себе (друге не), јер све је то само гладац, да покрије јадац.

Јер, узмите само, какво је стање у Србији. Оно мало народа дели се у безброј партија, партије опет у фракције, а све ово води очајнички рат једно против другога, управо рећи до истребљења. Систем владавине промене се за једну ноћ, брже, него сценарије у позоришту. Устав, закони — све се то мења једним потезом пера (и наравно пропраћа прославама и безбројним телеграфским честиткама). Скупштине су карикатура парламентаризма, јер онај исти народ, који је лане дао Пашићу огромну већину, дао ју је ове године Николи Христићу. Журналистика доноси изјаве о прелазу у странку и води моментано веома патриотску и мудру полемику, и то да је цела Европа чује: „хоћемо ли у банкроте.“ Финансије на ивици пропасти. Вукашин је хтео да изведе конверзију, какову свет још није видео, после несуђене конверзије сада сањају о банкротству. Трговина и занати падају из дана у дан, рударство још ни у повоју, шуме се немилице пустоше, оне гране привреде, које су главни експорт-артикл: земљеделство и сточарство падају како који дан све већма. На медицински факултет и реорганизацију средњих школа нико и не помишља. Индустрије нема, јер се странци боје да носе капитале у Србију, а њени синови неће да улажу новац у сумњива подузећа. Уметност спава, а кад пропева, онда пева у — Пешти. Књижевни се листови надмећу са бубицама, које живе неколико тренутака, а српска академија наука пушта у свет „Гласове“ такове вредности, да се човек и нехотице мора да запита: није-ли чувени француски критичар и академик Бринтјер помишљао баш на нека издања српске академије, када је тврдио, да је модерна наука претрпела фиаско? А шта је с Мађедонијом? питате. Ко ће још и на те „Гоге“ да мисли! А војска, узданица народна? Она једина врши свој позив најса-

кламација о разрешењу доњне куће, па ће онда отпочети нови избори.

— **Јапански-Кинески ратни уговор** као да се неће потпуно извршити, јер се јавља, да су Кинези заиста прогласили острво Формозу за републику и да су се китајске чете са својим заповедницима спојили са републиканцима. Поговара се, да мандарин, који је требао предати Формозу Јапанцима, није ни отишао тамо, јер држи, да му покушај не би испао за руком. Проглашење републике на острову Формози, приморало је Јапанце, да поново скупљају чете и бродовље, са којима ће окупирати острово Формозу.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 19. маја 1895.

— **Српско новосадско читаоничко певачко друштво** појаће први дан наших Духова у успенској цркви на светој литургији.

— **Црквена слава на овдашњим салашима.** На Ченеју држаће се други дан наших Духова црквена слава, што овим као Новосађанима тако исто и најближој околини јављамо.

— **Испите** *на овдашњој срп. вишој девој. школи*, заказао је, у смислу новог правилника за ове школе, заменик глав. школског референта, г. Никола Ђ. Вукићевић, за петак и суботу, 9. (21.) и 10. (22.) јуна о. г.

— **За поплављене Шајкаше** скупила је накнадно овдашња добротворна Задруга Српкиња још 172 ф. а. вр. и отправила је ових дана на управу српске задруге за међусобно помагање и штедњу у Ковиљу, да их она међу најпотребитије Србе у Жабљу, Вилову и Мошорину подели, како за добро нађе. Ове прилоге даровали су ови: По 50 ф.: Софија Дунђерска и месни Централни Кредитни Завод; по 30 ф.: фирма: Бајић и Остојић из Беча; по 20 фор.: Добротворна Задруга Српкиња Новосадкиња; по 8 ф.: Евица и Марко П. Шилић; по 5 ф: Јулка Радовановићка и Ђока Радовановић; по 2 ф.: Софија Јевтићка; по 1 ф.: Ирма Адамовићка и Александар Вулко.

— **Новосадско певачко друштво** „Ujvidéki Dalárda“ приређује сутра у суботу 20. маја (1. јуна) и у недељу 21. маја (2. јуна) 25-годишњу прославу свога опстанка.

Програм прославе је следећи: *У суботу, 30. маја (1 јуна)*, у 4 сахата после подне, дочек страних певачки дружина и њихово смештање по квартири. У 9 сахати бакљада код г. Виктора Флата, жупана и почасног председника свечаности и код г. Ст. Поповића-Пеције, градоначалника. Приликом бакљаде поздравиће г. жупана Фрања Брук, председник певачког друштва „Ujvidéki Dalárd“-е, а уз то ће отпевати исто друштво две, а будимпештанско друштво: „Törekvés“ једну песму. За тим друштво долази са буктињама пред стан градоначалника, г. Ст. Поповића-Пеције, где га поздравља г. Хенрик Гунде, потпредседник певачког друштва, а уз то наново пева певачко друштво: „Ujvidéki Dalárda“ три, а сомборско певачко друштво: „Zombori Kaszini Dalárda“ једну песму. По свршетку бакљаде, држаће се певачко друштвено веће, у хотелу Мајеровом. *У недељу, 21 маја (2 јуна)*. У 8 сахати пре подне заједничка проба певачки друштава, под управом Јована Гола, будимпештанског професора. У 11 сахати свечана јубиларска седница у новој великој магистратској дворани, у којој ће се: 1., отпевати „Химна“, 2., држати говор, г. Виктор Флат, жупан и почасни председник ове прославе, 3., декламовати г. др. Јован Бенедек, једну оду, спевану за ову прославу, 4., држати говор г. др. Лудвиг Мецингер, о 25-годишњој радњи певачког друштва „Ujv. Dalárde“, 5., беседити закључни говор г. Фрања Брук, председник пев. друштва и 6., отпевати „Szózat“. — После подне у 1 сахат заједнички ручак у варошком грађанском стрелишту, а затим игранка.

— **Шпорт циркус Корадини** стиже сутра у Н. Сад и одпочиње своје продукције на „ханском плацу“, у за то зготовљеним просторијама.

— **Одгођен концерат.** Као што нам јављају из Карловаца, концерат Жарка Савића, који се требао одржати, као што смо јавили у прошлом броју нашега листа, трећи дан Духова, одложен је због доласка београдског певачког друштва „Станковић“ у Карловце, за 13. (25) јуни т. г.

— **Певачка дружина „Корнелије Станковић“ у Ср. Карловцима.** Као што је већ јављено, долази други дан Духова брзим возом из Београда ова дружина у Ср. Карловце, где ће читавога дана своје уметничке продукције изводити и то у цркви, на Стражилову и у вече у дворачи на концерту с игранком. И ако је ова дружина врло лепих успомена оставила и у овостраноме српству са својих излета и концерата у Будимпешти и Н. Саду, то ипак заслужује, да се и овом приликом на њу осврнемо и у неколико речи је прикажемо. — Она има врло леп број певача и певачица, а то у Београду много значи, где сада има око 14 разних певачких дружина. Али је претежнија од овога њена квалитативна страна т. ј. сами певачки материјал, дисциплина, уметничко извођење, као и саме композиције, што их ова дружина поседује и приказује. — У целоме Београду, у целој Србији, а може бити и у целоме срп. народу, не може се наћи више равних и бољих сопрана, алтова, а нарочито басова, као што их има већ из давна ова дружина, која стоји под покровитељством срп. митрополита Михаила и негује нарочито нашу црквену музику, на којој су радили наши композитори: *Ст Мокрањац, Јосиф Маринковић, Вл Штирски*, млади *Д. Стајевић* и стари *П. Димић*. Па и Карловци ће тога дана као Сион срп православља — уживати готово искључиво у црквеним песмама. Тако ће се певати на служби *Рандхартингерова литургија* али са уметцима од *Мокрањца* (*Антифона, Јелици* за петогласни мешов. збор и *Херувика* првог гласа), М. *Тошаловића* (Тебе појем, са дуетима) и К. *Станковића* (Ирмос: Радујсја царице). Програм концерта је овај: *I. део*: 1. Оче наш од Д *Стајевића* и *Свјати* од *Чајковскога*. 2. Кресту твојему од *Мокрањца*. 3. Псалам II. од *Малашкина*. 4. Сједален Во јасљех — пева гђа Вукићевићка соло са брум хором. *II. део:* 5. Херувимска песма I гласа, од Ст. *Мокрањца*. 6. *Акатисти* (Радујсја невјесто и Возбраној). од *Мокрањца*. 7. Хајдук Вељко — у нар. песмама од Ст. Мокрањца. 8. *Пеша руковеш* срп. нар. песама од Ст. *Мокрањца*. — Све су песме у мешовитом хору. — После св. литургије одржаће се у саборној цркви и 30-годишњи парастос упокојеном првом срп. музичару Корнелију Станковићу, на коме ће се певати опело од Јосифа Маринковића. — После подне је излет на Стражилово и помен на гробу Бранка Радичевића. — У вече је у вароши концерат са игранком. — Упашће у очи, што су изабране већином композиције Ст. Мокрањца. То се даје протумачити отуда, што је Мокрањац био 3 године хоровођа тога друштва и одушевљен таким ретко лепим гласовима, компоновао је нарочито за обим тих сопрана, алтова и басова. Овде *сопран* (Отилија Прахтхајзер-Каљевићка) пева у висину a, h и c. — *Алт* (гђа Вукићевићка) иде у дубину g и f. А *бас* је прави понор, провалија! Паја Уторниковић пева дубоко C и contra B, као и Славјанскове басисте. — Па тек лепота баритониста *Силвија* и других певача! — Ко год у нас може, ваља да похита листом тога дана у Ср. Карловце, да се наужива величанствених црквених композиција (нарочито акатист, Псалам II, Херувика I гласа и Антифони) и дивних народ. песама (Хајдук Вељко и V. руковет Мокрањчева), да чује мајсторско извођење, да се диви лепоти и обиму појединих гласова и дисциплини целога хора. Ово друштво носи са достојанством заставу нашега великана Корнелија и заслужује с тога пажње и потпоре целога срп. народа.

— **Именовање.** Њег. високопреосвештенство г. епископ темишварски, Никанор Поповић, именовао је за потпредседника тамошње конзисторије, г. архимандрита бездинског Исака Дошена.

— Пишу нам из **Ст. Бечеја** ово: У недељу у $^1/_2$10 часова пре подне, испустила је своју племениту и родољубиву душу опет једна нова добротворка српскога народа. Та племенита душа је Софија Дражић рођена у Вршцу Живановић. — Добре „мајке Дражићке“ нема више! Истина, ње нема, али су остала дела њена, да причају далеким поколењима српским о имену њеном.

Па ко је била та мајка Дражићка, и каква су то доброчинства њена, због којих ће она вечно у народу српском живети?

Мајка Софија Дражић рођена је у Вршцу прве десетине овога столећа, те јој је било око 90 година. Из младости одгајана у духу религиозном, била је целога века свога добра и побожна хришћанка. То нам сведочи и та околност, што је на овдашњем гробљу подигла 1875. год. храм божји, који јој служи за вечну кућу на овоме свету. Снабдевши га са свим потребама, предала га је са 500 фор. фонда на одржавање истог српској правосл. црквеној општини старо-бечејској. Осим тога даровала је на велики храм у месту такође 500 фор. — А да би се могла сваке године одслужити храмовна слава летњега св. Николе на гробљу, положила је и на ту фундацију од 600 фор. — Нису ли све ово дела, која само побожна душа чинити може?

Но осим побожности красило је душу њену и велико родољубље. А ево и за то примера. Мислећи непрестано, како и чим да роду своме учини по својој могућности, још за живота свога — без деце будући — оставила је две своје куће и 10 комада деоница бачко-потиске штедионице на *„васпитавање сирошних девојака српске народности а грчко-источне (православне) вере“*. — Она је видела, да су за мушку српску децу многи благо своје оставили, али се за женску децу нико сетио није, а без образовања и васпитања добрих матера, не можемо имати ни образованог и васпитаног подмладка. — Она је дакле прва добротворка наших женскиња! — Обе куће њене могу доносити годишње 1200 до 1400 фор. — Она је и основно писмо за то зготовила и вис. кр. уг. министарству на потврду поднела, које је с одобрењем стигло још 1890. год. натраг — Заклада ова, у смислу истога основнога писма има ступити у живот на 7 година после смрти њене.

Дана 8. маја, у 3 часа по подне, погребени су земни остатци њени, пошто су опојани у великој цркви. На опелу је чинодејствовао наш преч. г. прота Јован Борота, са још 6 свештеника, и опростио се у име грађанства врло дивном беседом, којом је оцртао живот покојничин. Добру „Мајку“ испратила је сва школска младеж са наставницима, српско-црквено-певачко друштво, ватрогасно друштво и занатлијска задруга са непрегледном гомилом света оба пола без разлике вере и народности. Спровод је тако свечано обављен, да се друкчије ни замислити не може, управо онако, како је она то и заслужила. — Нека је „Слава“ добротворци народа свога, и „Вечан јој спомен!“ =.

— **Путни листови за Србију.** Министарство трговине позвало је осечку трговачку и обртничку комору, да јој ова јави сметње које постоје у саобраћају са Србијом и да јој приопшти начин, на који би се исте сметње могле уклонити. У ту сврху бавио се прошле недеље у Земуну секретар осечке трговачке и обртничке коморе, г. Плавшић, те је проучивши ову ствар потанко, отишао у Београд, да се са тамошњим меродавним факторима споразуме. За идућу недељу ће се на сваки начин сазвати збор грађана у Земуну, да се посаветује у овој врло важној ствари и да донесе закључак, да се за повољно решење истог писмено обрати на делегације, које ће се, као што је познато, у најкраћем року сакупити. Као што из Земуна јављају, сви су изгледи, да ће се поново, без путни исправа моћи у Србију путовати.

— **Сремска жупанијска скупштина** у Вуковару, одржана је у прошли четвртак, 18. (30. маја). Из извештаја о стању управе ове жупаније за 1894. год. доносимо само ово: „Сремску жупанију сачињавају 10 котара са 124 управне општине, 4 града и једног трговишта, које је као градска муниципија уређено. Површина земљишта у сремској жупанији износи 1.193. 095 јутара и 361 □ хват, на коме је становало свега 347.022 душе, разне народности и разни вероисповести. У њој је биле 223 српске или хрватске, 30 немачких, 7 мађарски, 3 словачке и 2 рушњачке школе а укупни трошкови за издржавање исти износили су 409.452 ф. Аутономне српске, верске и друге приватне школе потрошиле су 26.848 ф. 94 н Учитеља и учитељица било је на свима тим школама 490, међу којима је на српским аутономним верским, јавним и приватним школама 34 учитеља и 12 учитељица било.“

— **Племенито.** Како нам јављају из Митровице, заступство петроварадинске имовне општине закључило је, да се из средстава имовне општине за потпору пострадалима од воде правоужитницима вотира свота од 66.000 форината. Пошто пак имовна општина моментано нема толико готовине, решено је, да се од владе издејствује безкаматни зајам у своти од 44.000 форината. Од целокупне своте у износу од 66.000 форината дало би се 10.000 форината на рачун грађе за порушене куће, 41.000 форината безкаматна зајма, а остатак од 15.000 форината, уз 5% камате, дало би се и правоужитницима, који су изван поплављених крајева. Безкаматни зајам, преко већ одобрених 25.000 фор., даваће са у том случају, ако имовна општина издејствује код владе безкаматни зајам, иначе уз услове, уз које га и она добије. За ефектуирање овог зајма одређени су и овлаштени: г.г. председник имовне општине Петар Јеремић и шумарник Макса Прокић, који су већ ради тога отишли у Загреб. С обзиром на циљ и потребе овог безкаматног зајма, који се мисли код вис. кр. зем. владе издејствовати, желети би било, да напред поменути опуномоћеници имовне општине успешно изврше свој задатак.

— **Прва иришка школа српских народних игара** приређује трећи дан Духова, (23. маја) 1895. г., у дворани велике гостионице, уз пријатељско суделовање гђе Милеве Марковић, гђца Софије Дамјановићеве, Славне Марковићеве, М. Ристићеве и г. М. Петровића, Ђорђа Ђорђевића и Миливоја Савиног велику народну забаву са дил. представом и закључним венчићем. Распоред је овај: I. Део: *Честитам*. Шаљива игра у једном чину од К. Трифковића. Лица: Стева Грабић, г. М .Петровић. Мара жена му, гђца С. Дамјановићева. Спира Грабић, стриц му, г М. Карапетровић. Софка, собарица, гца С. Марковићева. Јоаким Сапун, берберин, г. М. Савин. II. Део: *Пола вина пола воде*. Шаљива игра у једном чину, од Косте Трифковића. Лица: Марија Петровићка, удовица, гђа М. Марковићка. Софка, њена собарица гђца М. Ристићева. Лаза Поповић, г. Ђ. Ђорђевић. Јован, његов слуга, г. М. Карапетровић. Збива се на добру удовичином III. Део: Игранка.

НОВИЈЕ.

БЕЧ, 18. маја. Влада је у министарском савету, који је јуче у вече, после седнице у посланичкој кући, држан, закључила да бечко општинско веће разреши.

СОФИЈА, 18. маја. Данас, као на дан, када је пре годину дана пао Стамбулов, ишли су овдашњи ђаци, са дозволом власти, са барјацима и музиком по вароши. Њима се придружише и неке социјалисте, и, кад су дошли пред стан Стамбулова, држао је један говорник беседу, у којој је на завршетку узвикнуо: „смрт тирану!“ Када су социјалисте касније у говоре ђака упадали, породи се граја и дође до туче. У вече су многи демонстранти ишли кроз варош и правили овације пред краљевом палатом.

☛ Због светлих Духовских празника изићиће наш лист 25. маја (6. јуна).

весније, то јест, учествује с успехом у свим парадама и државним ударима. У спољној политици лута се час тамо, час амо, тако да Пијемонту већ нико не ће да верује. Дипломација? Жив атентат на сер-Велтнову изреку, да су „дипломате они поштени људи, који су способни, да у иностранству лажу у корист своје отаџбине“, јер су српске дипломате све саме Епаминонде, који нит знају, нити хоће да лажу. А и како да буде боља спољна полика, када је воде час адвокати, час професори, па тек — професори хемије. Сигурно сте чули, како је гроф Каприви, тадањи канцелар, рекао, када је чуо, да је у Србији постао министром спољашњих послова професор хемије Лозанић: „Но, баш сам радознао, какову ће овај киселину усути у светску дипломацију?“

Ето, то је половина слике данашње Србије, ону другу половину испуњују параде и ордени. Рећи ћете, да је то све само шала, а верујте да није. Узмите само догађаје последњих дана. Новине пуне телеграма из Србије. Шта је за Бога? Ради се о конверзији дугова. Тако траје неколико дана, док на једаред не искоче читави ступци телеграма из Србије. Радознали сте, шта је с конверзијом. Кад оно, а у телеграмима ни речи о конверзији. Ти телеграми описују параде при дочеку краљице Наталије. Сутра опет телеграми о банкротству, прексутра о дворскоме балу, наксутра опет о банкротству, пети дан о путовању краља и Мајке му на изложбу у Пожаревац, шести опет о новој конверзији, седми о путовању краљеву у Шабац. Тако се параде и банкротство мешају једно с другим, као „лемоникох“ с киселим купусом. И тако ће бити све донде, док не донесу новине вест: „Србија — банкрот!“, што ће се, нема сумње, пропратити парадом и бакљадом, какову свет није видео. . .

Карађорђеви и Милошеви Срби нису славили свечаности, они су их стварали. Стари су Срби *створили* Цвети, данашњи Срби *славе* Цвети, које су њихови стари створили, а сами стварају: 1. Април, 9. Јануар, 9., 15. Мај и Бог би знао све историјске датуме нових Срба. Али вајкадања је истина: Ein Volk, das zu viel Jubiläen feuert, vergisst neue zu schaffen. И дај Боже среће Србији, за коју годину неће бити датума у календару, који неће бити историјски.

Донде, док се у Србији *стварали* историјски (али одиста историјски) датуми, дотле је и Српство и Европа гледала на Србију као на Пијемонт. Од како се историјски датуми *славе*, од то доба изгубило је Српство веру у свој Пијемонт, а Европа се не би на Србију ни из шале осврнула, нити би се из ироније више звала „Пијемонтом“, да нема још оних племенитих душа по орфеумима, које се једине још сећају и једино још збивају комедију са „српским Пијемонтом“.

Одиста морамо питати: Нашто те параде, те свечаности, ти јубилеи, ти ордени, када земља тако стоји? Или њени синови осећају, да ће се она под теретом њихових грехова срушити, па као веле бар да се могу онда тешити: Пропали смо, али смо се бар провели. C' est égal, nous nous sommes bien amusés!

Архилохос.

Трговина.

НОВИ САД, 19. (31.) маја 1895. године. Извештај семенарске радње *Војина Јовановића* у Новом Саду.

Цене су рани ове: Шеница, прва роба 7 ф. 10 н. Средња 6 ф. 80–90 н. Зоб 6 ф. 40—50 н. Кукуруз 6 ф. 30—40 н. Јечам 6 ф. 10—20 н. Остале ране није довежено.

*

БУДИМПЕШТА, 18. (30.) маја 1895. г. На јучерашњој житарској пијаци је расположење за куп врло добро било, шеница је јако тражена а цена јој је са $2^1/_2$ новчића скочила. Продато је свега 20.000 мц. шенице. Најбоља је цена била шеници из потисја, плаћана је по 7 ф. 82 нов. Раж ји јако тражена, плаћали су је по 6 ф. 35 н. Кукуруз, зоб и јечам није у толикој мери тражен и због тога му се цена није мењала.

Званично исвешће од 17. (29.) маја. Шеница потиска 81—82 к. т. 7 ф. 77—82 новч. Шеница из Пештанске околине 78—80 к. т 7 ф. 60—70 нвв. Бачка шеница 77—78 к. т. 7 ф. 60—70 н. Бечкеречка шеница 78 к. т. 7 ф. 60 нов. Шеница из Баније 79—80 к. т. 7 ф. 67—70 нов. Шеница из поморишја 81 к. т. 7 ф. $72^1/_2$ новч. Шеница са стовариштa 77—81.5 к. т. 7 ф. 45 до $73^3/_4$ н. све на три месеца.

Зоб 6 ф. 80—95 н. за готов новац. Јечам 6 ф. 20—40 н. Кукуруз 6 ф. 45—50 н.

Термини. Закључак вечерње берзе. Шеница за јесен 7 ф. 63—64 н, за мај-јуни 7 ф. 47—49 н. Раж 6 ф. 67—68 н., Кукуруз за мај-јуни 6 44—45 н., за јули-август 6 ф. 67—68 н., за мај-јуни г. 1896. 5 ф. 49—50 новч. Зоб за јесен 6 ф. 04—05 нов. Репица за авг.-септ. 11 ф. 10—15 новчића.

*

Болест на свињама у Штајнбруху још никако да престане. Пошто је стовариште свиња из целе Угарске овде усредсређено, може се рећи, да је овај ужасан помор свиња удар целе Угарске. Болест у место да престаје, отима све више и више маха, а до сада још јој се не може на пут стати. Констатовано је, да се у лешинама налазе т. зв. Löffler-ове свињске заразне бациле. Слична је ова болест, са болешћу свиња у Данској, која је пре неколико година у току два пуна месеца пустошила тамошње свиње. Ова се боља и свињском *колером* назвати може, јер исти су предзнаци и боља као у колере. Ова боља прети свима свињама у Европи, јер се нагло распростире. *Немачка* влада је наредила, да јој се има одма доставити, ако се где иста боља појави. У *Швајцарској* се на више места појавила слична болест код свиња, али тамо још у малој мери. Пошто се и у Аустрији већ појавила иста болест, то је наше министарство забранило оданде доважати свиње. По вести — која још треба да се потврди — у бечким оборима већ влада иста боља.

Стање је у Штајнбруху врло критично. Дневно угине више но 300 ком. По званичном извешћу угинуло је од 3—10. маја 430, од 11 до 17. 771 а од 17—24. маја 1654 ком. дакле свега 2855 комада. Штета је неописано велика, у толико више, што док један део свиња нагло гине. остале свиње у оборима нема и неће нико да купује; а ако би се који купац и нашао, то нуди тако малу цену, да је готово све једно власницима, или их продали или дочекали да мањкају.

До сада су власници свиња продавали угинуле свиње у државну творницу сапуна, но пошто је количина угинули животиња тако велика, да више ни творница не прима, то је по санитетској наредби ископан један јарак, где се угинули свињи укопавају. Поставиће се још једна творница сапуна, да се омогући власницима бар некоја отштета за угинуле свиње.

Трговина је престала. Не одважа се у иноземство. Дозвољено је само у Будимпешту одважати, где се толико прода, да се само дневне потребе покрију, то је пак тако мало, да се за трговину ни рачунати не може.

Мањи трговци — због скупоће ране — имали су у својим оборима мало свиња те им је и штета мања- Код велики трговаца овај помор свиња може изазвати велику кризу пошто се штета до сада већ на нека два милиона форината рачуна.

Са више страна из државе стиже вест, да међ свињима влада слична болест. Тако, по вестима из *Бихарске* жупаније вели се, да тамо тамани болест младе свиње, те усљед тога бојати се, да неће само трговци свиња, но и много газда оштећени бити овим помором.

Овај помор свиња у Штајнбруху осећају и бечлије. Удружење бечки касапа упутило је молбу нашем министарству, да им се дозволи, да из Штајнбруха недељно добијају по 3000 ком. здравих свиња, да своје потребе код тамошњи потрошача покрију. За разлог молби наводе тај: да су ради притећи у помоћ свињским трговцима и да ће свиње са жељезнице управо у кланицу отерати. Те је искључена могућност, да се болест са њих пренесе.

У тој зарази је најчудноватије то, што на свињама из *Србије* и *Влашке* неопажа се никаква болест, те је и на даље дозвољено исте даље трансферирати.

Некоји власници обора претрпеше штету од 50—60000 ф. Најгоре је пак то, што ће ова нестретна болест јако шкодити лепом гласу штајнбрушки обора односно свињске пијаце.

До сада је зараза била само међу угојеним свињама, но од последњег доба опажа се, да већ и мршави свињи скапавају од исте болести, те је усљед тога издало министарство наредбу, да се угарски свињи из будимпештанскога хатара не смеју изважати.

*

Течај вредности новаца на берзи у Будим-Пешти 19. (31.) маја 1895.

Ц. кр. дукати (нови)	5 ф. 74 н.
„ „ „ (стари)	5 ф. 71 н.

Јавна захвалност.

После погреба нашега драгога и незаборављеног покојника

КОСТЕ РАДУЛОВИЋА

сматрамо за дужност своју најтоплије за хвалити пречасном свештенству месноме и госп. Атанасију Николићу, пароху шашиначкоме, које је чинодејствовало, и сл. српском црквеноме друштву певачкоме, које је из почасти појало на опелу покојникову у Митровици. Особито смо благодарни сл. управи, професорскоме збору и омладини кр. митровачке гимназије, која је такође из почасти учествовала. Не мања хвала г. Томи Петровићу, правнику, на реченоме говору, као и свима пријатељима и знанцима, без разлике вере и народности, из места и са стране, који су били у Митровици на опелу и спроводу незаборављеног нам покојника.

Исту благодарност дугујемо сл. магистрату сл. кр. вароши Сомбора, сл. управи, професорскоме збору и омладини српске учитељске школе сомборске, народној странци сомборској и свем штованом грађанству сомборскоме, које је у онако великоме броју учествовало при погребу у Сомбору, као и свима оним сродницима и пријатељима, који су на сандук покојников венце положили, и онима, који су нам у големој тузи нашој изразили саучешће своје, писмено, телеграфски и усмено.

Указујући последњу почаст драгоме нам и незаборовљеном покојнику и нашим су ојађеним срцима мелема пружили. С тога нас за њих све везује двострука благодарност, и ми их молимо, да сви скупа овим путем приме израз наше топле захвалности.

У *Митровици*, 12. (24.) маја 1895.

Ожалошћена породица.

Огласи.

БРЗА И СИГУРНА ПОМОЋ

против болести у стомаку и њених последица.

Најбоље и најзгодније средство је за очување здравља, чишћења и одржавања сокова у чистоти па дакле и крви, и за потпомагање доброг сваривања свугде већ познати и омиљени

ЖИВОТНИ БАЛЗАМ дра РОЗЕ.

Овај од најбољег и најлековитијег биља најбрижљивије зготовљени балзам, употребљује се с потпуним правом у свима тешкоћама при сваривању, грчевима у стомаку, недостатку апетита, накиселом подригивању, навали крви, шуљевима и т. д. Усљед тог својег изврсног дејства постао је овај балзам сигуран и опробан народно-домаћи лек. **Велика боца стоји 1 фор., мала 50 нов. — Хиљадама похвалних писама стоје на углед.**

Опомена! Да би фалзификатима стао на пут, чиним свакога пажљивим, да је свака боца од мене самог по оригиналном пропису зготовљеног **животног балзама дра Розе** увијена у плаветан картон, на коме се по страни налази у немачком, чешком, мађарском и француском језику натпис: **Животни балзам дра Розе из лекарнице „код Црног Орла“ Б. Фрагнера Праг 205—Ш.“** на челу боце налази се овде на страни истављена, у смислу закона депонована заштитна марка

Животни балзам — Lebensbalsam

Заштит. марка.

Прави животни балзам дра Розе може се добити само у главном стовариштy произвођача

Б. ФРАГНЕРА

у апотеци „код Црног Орла“ у **Прагу**, 205—III., у **П. Саду** код г. **Г. Плавшића** апот., у Панчеву код г. г. Франца Бауера и Фр. Радде, апот.

Све веће апотеке у Аустро-Угарској имају овог животног балзама на стовариштy.

Код истога се може добити

„Прашка универзална домаћа маст,“

хиљадама захвалних писама, признато сигурно средство против свију запаљења, рана и отока. Ово се са сигурним успехом употребљује при запаљењу, застоју млека, при отврдлости жен. груди, одбијању детета од сисе; при апцесима, отоцима од крви, при загнојењу и чиревима; при отоцима око ноката, тако званог црва на прстима, на руци или нози; при отврдлостима, надувености, отеченом врату (дривне); при тако званој масној израсли, мртвој кости и т. д. — Сва запаљења, отоци, отврдлости, и надувености могу се за најкраће време излечити, а где је већ до загнојења дошло, може се оток за најкраћи рок без бола извидати.

У дозама по 25 и 35 новч.

Опомена! По што многи ову прашку универзалну домаћу маст фалзифицирају чиним свакога пажљивим, да се по оригиналном пропису зготовљена само код мене може добити. Она је права само онда, ако су жуте металне дозе, у којима се маст налази, у црвене напутке за употребу (у 9 језика) и у плаветне картоне увијене; на картонима се налази овде на страни истављена заштитна марка.

ОСНОВАНА ЗАШТИТНА МАРКА

БАЛЗАМ ЗА УШИ,

најбоље и многим покушајима на сигурно опробано средство за лечење наглувости и за повратак са свим изгубљеног слуха. **Боцица 1 фор.** 22—26

МИНЕРАЛНО КУПАТИЛО

ТОПУСКО

3—3

(ХРВАТСКИ ГАСТАЈН).

Топлина извора 48—57° Цел

СЕЗОНА ОТПОЧИЊЕ I. МАЈА.

Пошта и брзојав у месту.

Бистре и блатне купке спојене су са електризирањем и масирањем. Њима се успешно лече кронички реуматизми мишића и зглавака, сви кронички ексудати, костобоља, болести живаца и коже, шкрофулоза, општа телесна слабоот и кронична запаљења материце и т. д.

Станови и купке су удобно и елегантно уређене, рестаурације су изврсне, цене су по власти тако одмерене, да их и сиромашнији подмирити могу. За собе се плаћа, почињући од 60 нов. па на више, а за купке 20 нов.

Гости се могу шетати по красном перивоју и по дражесној околини, могу се забављати купалишном музиком, игранкама, томболом, ловом и т. д.

Купалишни лечник и управитељ је: **др. Фердинанд Тренц.**

Топуско је удаљено од Сиска 5, а од Карловаца 7 сахати. Покривена кола на колодвор Карловац за цену од 12 фор., а 10 фор. у Сисак; обична отворена кола у половицу јефтиније, ако ко жели, шаље закупник Урош Вурдеља.

Купалишни проспекти могу се добити код купалишне управе, која и све даље обавести даје

БЛАТНО КУПАТИЛО

„РУСАНДА“

у **Меленци**, торонталској жупанији у Банату, отвара се сваке годике 1. (13.) маја, а свршава се 3. (15.) септембра и лечи најпоспешније: скрофулозу у свима њеним многоврсним видовима, као: отечене жљезде, кожне болести, запаљење у костима и т. д.; даље реуму, костобољу, заостале отоке после запаљења у зглавковима и жилама; старе ране особито при запаљењу и трулежу у костима; хроничне кожне болести — суве сврабове —; невралгије и у опште болове у живцима, и још друге.

Купатило је ове године знатно проширено и по модерном укусу изидано и удешено. Има три хотела, од којих су два општинска са свим нова и елегантно намештена, велике дворане за ручавање и забаве; добра кујна и подрум. Купатила са кадама од цемента и порцелана; леп парк, чист ваздух и стална музика.

Цене су у сваком погледу врло умерене.

Меленце има жељезничку пругу, која се спаја у *В. Кикинди* са државном угарском, а у *В. Бечкереку* са вршачком и панчевачком пругом. У *Т. Бечеј*, који је $1^1/_2$ сата удаљен, може се *на Тиси лађом доћи.*

На захтевање шаље бесилатно опис купатила и даје радо могућа извешћа.

5—6 **Управа купатила.**

ОБЈАВА.

Нека нико не пропусти у свом сопственом интересу да види грдно велико и богато снабдевено конфекционо стовариште за мушке, женске и децу

ХЕНРИКА МОГАНА

У НОВОМ САДУ

СА ВРЛО ОБАЉЕНИМ И УТВРЂЕНИМ ЦЕНАМА.

Част ми је најпонизније јавити, да сам се **на многа захтевања** моји п. н. муштерија, одлучио, да у мојој трговини заведем строго утврђене цене а поред тога сам мојим п. н. муштеријама да би их у сваком погледу могао задовољити, моје из старог доба познато стовариште знатно повећао и цене тако **ниско обалио**, да је **свака утакмица апсолутно немогућа**.

Утврђене су цене на сваком комаду са штампилијом тачно и да их свако видити може обележене, те ће се исте цене од сваке муштерије захтевати. Обвезујем се, да ћу сваком оном у **име казне 1000 фор.** платити, који би доказао, да сам кога ма и са 1 ф. прецепио или да сам исту испод цене продао.

Додајем уз то још, да ћу се све већма и већма трудити, да моје муштерије **увек са јефтиним ценама и дуготрајном робом солидно послужим**, слободан сам следећи мали извод из мога ценовника за пролеће и лето поднети, с том понизном молбом, да п. н. публика своју потребу у мојој радњи покрије.

С великоштовањем

ХЕНРИХ МОГАН

Н. Сад главна улица, бр. 3. у Недељковићевој кући, на рогљу Дунавске улице.

ЦЕНОВНИК:

КОСТИМ за прање за децу од 3—10 год (докле га буде) — — —	45 н. до 4 ф.
КОСТИМ од штофа за децу од 3—10 год. — — — — —	1 ф. 50—8 ф.
ОДЕЛО за дечаке од штофа — — —	4—13 ф.
ИБЕРЦИГЕРИ за дечаке и децу — —	2—12 ф.
„ за господу — — —	6—20 ф.
ЗА ГОСПОДУ штофане чакшире од овчије вуне — — — — — —	1 ф. 50—8 ф
ЗА ГОСПОДУ штофане одела — —	6—24 ф.
„ „ од камгарна одела — —	11—25 ф
„ „ одела од зеленог, браун и драп лодна — — — — — —	11—14 ф.
ЗА ГОСПОДУ жакет од најфинијег камгарна — — — — — —	17—25 ф.
ЗА ГОСПОДУ салонска одела — — —	18—40 ф.
ЗА СВЕШТЕНИКЕ иберцијера од свилена листера — — — — — —	7 ф.—
ЗА СВЕШТЕНИКЕ иберцијера од первијана и камгарна — — — — —	16 ф.—
ОГРТАЧА за прашину — — — —	3—6 ф.
ЗА ДАМЕ крогнова, прави енглески	1·80 на више
„ „ свилени огртача за прашину — — — — — —	6 ф. „ „
ЗА ДАМЕ огртача за кишу — —	4 ф. „ „
„ „ јакнова са свиленом поставом — — — — — —	3 ф. „ „
ЗА ДЕВОЈКЕ јакнова — — —	1·50 „ „
„ „ огртача за кишу —	2 ф. „ „
НАЈНОВИЈИ кепова — — — —	7 ф. „ „

Власник и издавалац: Дружина Браника. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.